

Hanka Hosnedlová

Dozadu se neohlížej

Hned, jak se jeho bota dotkla ohlazených žulových kostek oválné návsi, přepadl ho zase ten neodbytný, vtíravý a ne právě příjemný pocit. Ta směsice očekávání, nedefinovatelné výzvy a všudypřítomného příkrčeného strachu. „Neměl jsem sem jezdit...“ ta slova se mu jako omletá písnička vracela stále na mysl. Ještě sice mohl vklouznout zpátky na měkké sedadlo, zabouchnout za sebou dveře klimatizovaného vozu a zmizet alejí vzrostlých štíhlých topolů, které kdysi jako kluk pomáhal sázet. Ještě mohl utéct a vyhnout se oné nesporně bolestivé konfrontaci s minulostí, která ho neodvratně čekala, pokud se rozhodne jinak. Ale věděl, že před sebou samým neuteče, ať si namlouvá co chce. Odkládal to už dost dlouho, dost dlouho hledal výmluvy a argumenty, teď ale zřejmě přišel čas...

Rozhlížel se plaše liduprázdnou návší. Oproti jeho vzpomínkám, zataveným v době rychle vzplanutých a vzápětí krutě pokosených nadějí, se mu zdála podstatně menší. I ty domy po obvodu rynku jsou nějak jiné. Všechny zdobí antény a talíře satelitů, bytelná vrata garáží a nablýskaná auta před vchody. Jako by ten idylický obrázek v jeho mysli někdo narychlo a ne zrovna citlivě překreslil. Tomšů chaloupka proti rybníku má najednou o patro víc, podlouhlé stavení statku Rybových shodilo hřebenovou střechu a nahradilo ji velkou terasou se spoustou květinových truhlíků, u Dymáků na sadě probleskuje průhledy v umělecky vyvedeném tepaném plotě modrá hladina bazénu a na hasičárně visí světelná tabule Night club. Mimoděk se ohlédl přes rameno – je vůbec ve vsi, kde se narodil a kde prožil první roky svého života?

A co bys chtěl? – ozval se v něm střízlivý hlas realisty. Aby tu všechno zůstalo přesně tak, jako když jsi před více než čtyřiceti lety odcházel? Aby se tu plahočil starý Tomša s nůši trávy pro králíky, kterou byl nasekat za vsí u lesa? Aby v okně oprýskané chalupy byla vyložená boubelatá Dymáková s papírovými natáčkami ve vlasech a vyměňovala si důvěrné drby s vychrtlou Tučkovou, která si v ošuntělé tašce s provazovými uchy nese vajíčka a tvaroh od Rybových? Aby se po návsi kolébaly kejhající husy a chrchlal amplion místního rozhlasu, zvoucí na sobotní brigádu na stavbu prodejny v akci zet? Aby v parčíku u pomníčku padlých z první světové války běhali kluci v bachratých teplácích u kotníků na gumu a holky pištěly nadšením, že je tahají za culíky? Všude se všechno mění, tak proč by se měl čas zastavit právě tady?

Jestlipak ještě funguje hospoda U Beránků? A obecní knihovna, kam jsi si chodíval pro svou porci vzdálených dobrodružství? Ještě věnoval nostalgický pohled bývalé hasičárně, kde jako kluk trávil spoustu času, aby o pouti a jiných slavnostech mohl navléknout hadrovitou, tmavě modrou uniformu s koženým opaskem a předvádět se před hihňajícími se holkami v ručně háčkovaných halenkách a úzkých kostkatých sukních. Bože, jak jasné a přímočaré tehdy všechno bylo... Navzdory notorickému práskači Kurfovi, který každé pondělí odvážel do města štůsek linkovaných papírů ze školní písanky, popsany nedělními hospodskými žvásty popíjejících chlapů. Navzdory zatrpklé Tučkové, která kritizovala všechno, na co jen koutkem oka pohlédla – délku sukní u holek, cukrovou vodou natrčeného ježka na hlavě kluků, nové záclony v oknech národního výboru i sobotní promítání vypůjčených filmů v sále U Beránků. A navzdory předsedovi družstva, který sice o zemědělství nevěděl skoro nic, ale uměl moc hezky řečnit na schůzích, kde se při tlačence s cibulí a napěněném püllitru dožadoval většího politického nasazení a větší obětavosti družstevníků.

Všem bylo jasné, že z Kurfa mají srandu i ve městě, kam se pravidelně vypravoval se svými písemnými udáními, plnými pravopisných chyb, že Tučková sočí na celý svět, protože jí kdysi zdrhl ženich i s veškerými úsporami těsně před svatbou, a že předseda je sice vůl, ale jinak neškodný...

Přesto ale i tahle ves měla řadu svých malých tajemství a skrytá, tíživá dramata...

Vzpomínal na černovlasou, urostlou Jolanu se sošnými boky, jak se jednoho dne objevila ve vsi a nastěhovala se do chalupy k ovdovělému, dvakrát tak starému Koubkovi. Jak ta dokázala při tancovačce roztočit čardáš a blýskat očima po chlapech. Jak se do ní nejbližší kamarád Jindra bláznivě zamiloval a společně ji špehovali na hrázi mezi vrbičkami. A jak se potom Jindra chtěl utopit, když zjistil, že Jolana svou sexuální přízní plýtvá, kde se jen dá... Naštěstí ho tenkrát z rybníka za vsí vytáhl traktorista Zoltán, se kterým pak Jolana utekla bůhví kam.

Vzpomínal na ambiciózního Dušana, který se chtěl stát hercem, a tak alespoň recitoval budovatelské básničky a ruské poety při školních besídkách, občanských schůzích nebo akcích družstva. Doma ho za to řezali, protože byl z rodiny, která tvrdošíjně odmítala vstoupit do družstva. Raději se pachtila na nudlovitých políčkách za lesem, kam je vykazalo družstvo, když jim předtím zabralo úrodnou půdu u řeky, kterou pak často nechávalo ladem, protože ji nestíhalo obdělávat.

Vzpomínal na hubatou, nakrátko ostříhanou Boží, která jezdila na motorce a hrála dívčí kopanou, jak ji máma vyhodila z domu, protože přišla do jiného stavu a nechtěla prozradit otce. Na malého drobného Pištu, který uměl báječně napodobovat ptáky a zvířata, ale nedokázal spočítat ani jednoduché zlomky. Na zavalitého Béd'u, který byl posedlý indiány a „mayovkami“ a sbíral všechno, co se jen trochu dotýkalo jeho indiánských idolů. Ve staré stodole měl zbudovaný indiánský koutek, kam zval kluky na tajná posezení, při nichž vyzkoušeli svou první dýmku míru, první cigaretu a také se tady prvně opili. Ještě dneska cítí v ústech tu zvláštní chuť maďarské meruňkovice, kterou přinesl uhrovatý vzteklý Ernest, co platil za největšího vejtahe ve třídě.

Vzpomínal na výpravy do Uhrovic sadu na meruňky a na družstevní třešně v aleji, na popelem chutnající horké brambory pečené na poli, na to, jak zapřáhli Bouškovice kozla do dětského kočárku, ve kterém vozili Jindrova mladšího brácha, až ho vyklopili do močůvky za kravínem. Na nové kolo značky Pionýr, na kterém vozíval Jindru i ostatní kluky na zadním blatníku, protože kolo nemělo nosič. Na to, jak zkoumali ženskou výbavu Pištovy sestry a ukradli jí podprsenku, se kterou si pak nevěděli rady, a tak ji vyvěsili na nástěnku u hřiště, kde hrávali fotbal a v létě pak až do večerní tmy nekonečné volejbalové mače s holkami a kluky luftáků. Na jejich stále znovu a znovu budované bunkry z větví a dehtového papíru v lesíku za kostelem, na tajnou skryš ve hřbitovní zídce, kam si s Jindrou schovávali své klukovské poklady a vzkazy.

Vzpomínal na laskavého starého faráře, kterému otékaly nohy tak, že sotva chodil, a přesto každou neděli sloužil mši v kostelíku na kopečku nad návsi. Na skromné faře u kostela, sousedící se hřbitovem obehnaným nízkou bílou zídkou, přijímal návštěvy horlivých modlilek, které mu nosily vajíčka a čerstvě upečené buchty a chrlily stížnosti na neznaboha předsedu, na nevychovanou mládež a neřestné ženské, které klidně chodí v plavkách i po návsi. Chodily ale k němu i jiné ženské, když si nevěděly rady s mužskými, chlapi, když vyvedli něco, co nedokázali vyřešit v hospodě, a chodili za ním i kluci, kteří se právě prali se svým pozvolným vstupováním do světa dospělých. Chodívali tam nejen proto, že mu ministrovali, což hodilo sem tam i nějakou tu korunu, hlavně o pohřbech a křtinách, ale i proto, že s ním mohli mluvit o věcech, o kterých se rodiče odmítali s nimi bavit. Ministroval tenkrát s Jindrou, Béd'ou a Pištou i tu poslední neděli, než se to stalo... Neměl tehdy ani tušení, že to je naposledy, co vidí velebného pána i kluky...

A vzpomínal, ačkoliv se snažil tu vzpomínku vši silou zaplašit, i na blondátou šedookou Anušku, kterou miloval celou svou rozbouřenou třináctiletou duší a pro kterou byl ochotný i zřít se svého výsadního postavení v partě. Na prázdninovou lásku Anušku, která si česala své dlouhé světlé vlasy do vysoko zdviženého ohonu, nosila sněhobílé podkolenky a kopretinové dvoudílné plavky, pod jejichž tenkou látkou se rýsovaly pučící kopečky probouzejícího se ženství. Na Anušku, která v okně pronajatého letního bytu pouštěla magnetofonové pásky s písničkami Suchého a Šlitra, ale i Paula Anky a Chucka Berryho, Simona a Garfunkela, aby to slyšeli i kluci a holky v parčíku na návsi, třebaže to jejího tátu, předního stranického funkcionáře na kraji, rozpalovalo doběla. Na Anušku, která se s ním ochotně líbala u křížku za vsí překotnými horkými polibky, krátkými a tvrdými jako pecky meruněk, které jí nosil za košilí. Kdepak je jí asi konec...

Myslel si tenkrát, že ještě nikdy nikdo nic takového nemohl zažít, že ten pocit, při němž zároveň lítal v oblacích a zároveň se mu něco bolestivě zakusovalo do zmatené duše, právě objevil on... Byl by za Anušku dýchal... Nosil jí své oblíbené knížky, kupoval pro ni drobné dárky, když přijela pojízdná prodejna, vyřezal jí z třešňového dřeva žabku, dokonce si obarvil ponožky narůžovo, když prohlásila, že se jí líbí Elvis Presley, který nosí růžové ponožky... Byl by pro ni udělal cokoli na světě, snad i vraždil... A byl jen jediný člověk ve vsi, kdo tohle všechno o něm a o Anušce věděl – Jindra! Ten s ním proplouval jako konzultant všemi fázemi vztahu, rozbouřeného nejistotami i nadějemi, probíral s ním strategii Anuščina dobývání, výběr vhodných dáreků i stupňování Anuščiných projevů přízně... Byl prostě jeho obětavým zpovědníkem i rádcem, i když bez valných osobních zkušeností, pomineme-li nepodařenou sebevraždu z nešťastné lásky... A on mu věřil snad víc než své rodině.

A pak – pak je uviděl! Anušku a Jindru! Bylo to po nedělní mši - stáli u hřbitovní zdi, před jejich klukovskou skrýší, hlavy těsně u sebe, něco si spiklenecky šeptali a Anuška Jindrovi podávala malý bílý obdélníček. Ještě teď ho píchlo u srdce, když si tu polozapomenutou zraňující scénku vybavil...

Zhroutil se mu tenkrát celý svět. V první chvíli pomýšlel na pomstu – strašlivou pomstu tomu zrádci Jindrovi i nevěrnici Anušce. Nenapadalo ho ale nic dost odpovídajícího bolesti, kterou mu způsobili. Dokonce mu blesklo hlavou, že by je mohl i zabít – detaily, jak to provést, se ale už nezabýval. Možná by je mohl zesměšnit tak, že by se jim všichni vysmívali po celý zbytek života... Hlava mu třesla vířícími myšlenkami a srdce mu mohlo vyskočit z těla, byl bezradný a zničený a nevěděl, co by vlastně měl udělat... Ale všechno okolo šlo tak, jako dřív, nezbořila se vesnice, ani se nepropadly okolní šumavské kopce. Byl se svým dvojnásobným zklamáním sám a sám s bolavou zkormoucenou dušičkou také vesnici o dva dny později opouštěl. Jako by ten odchod osud načasoval právě na tuhle, pro něho zlomovou chvíli...

Odjel tehdy s mámou na korbě nákladáku, plného jejich věcí, a s nikým se nerozloučil. Dokonce ani se starým farářem ne – nechtěl, aby se ho vyptával a rozebíral jeho čerstvou ránu, a on by to určitě udělal, protože by na něm poznal, že se mu něco zásadního stalo. Vždycky to poznal, byl jako rentgen na lidské trápení... Nerozloučil se ani s Jindrou a obloukem se vyhnul i chalupě, kde trávila prázdniny Anuška. Dokonce se nechal zapřít, když Jindra hvízdal před oknem a Anuška netrpělivě přešlapovala za rohem... Nechtěl nic slyšet, tím méně jejich vysvětlování a ospravedlňování... Trpěl tise a statečně a s tím pocitem nebetyčné křivdy opustil i krajinu svého dětství...

Netušil, že za kvapným stěhováním do Prahy tkví zatčení jeho otce. Teprve mnohem později se dozvěděl, že tátu kdosi ve vsi udal za protikomunistické pobuřování a občasně aktuální stati ve vysílání Svobodné Evropy. Dokonce se mu snažili přišít tehdy i špionáž, ale nepodařilo se ani přes velkou snahu soudu dokázat, pro koho měl špionáž vlastně provádět... Ještě než odešli za hranice, kam byli po propuštění těžce nemocného otce z jáchymovských dolů vyhoštěni, zkoušela matka zjistit, kdo se tak podepsal na osudu jejich rodiny. Zjistili

jediné – Kurf to nebyl, obvinění přišlo z daleko vyšších míst. Do Kanady pak už odjížděli s mámou sami, tátovo podlomené zdraví nevydrželo ten předem prohraný boj s demagogickým pseudosocialistickým molochem.

Nová země, nový styl života, nové nároky ho pak stačily zaměstnat natolik, že kousek po kousku opouštěl slzavou zahrádku svých vzpomínek a pozvolna vrůstal do nového prostředí. Neúprosný čas plynul a pokrýval starou bolest hojivými plásty roků, až se pomalu začala ztrácet a připomínala ji jen scvrklá jizva někde hluboko uvnitř. Vystudoval, stal se úspěšným architektem, střídal krásné milenky s výstředními intelektuálkami, ale nikdy se neoženil. Měl sice několik vztahů, které přímo volaly po tomto vyvrcholení, ale vždycky se z toho nějakým černým zázrakem vyvlékl, ani sám nevěděl proč...

Příhoda u hřbitovní zdi sice pro něho přešla všechny ty kořeny a vlásečnice, jimiž byl spojen s tímhle kouskem země, a podvědomě odmítal i všechny novinky, které matce ze staré vlasti psaly její sestřenice. Nikdy se v nich ale nemluvalo ani o Jindrovi, ani o Anušce a on se prostě nedokázal na ně zeptat. Sám sobě nalhával, že o nich nechce nic vědět – bylo to tak jednodušší. A pomalu, ale systematicky zahrabával tu vzpomínku do nejspodnějšího šuplíčku paměti...

Proč tedy přijel právě na tohle setkání rodáků? Co ho k tomu po dlouhých čtyřiceti letech donutilo? Byl to rozchod s Murriel? Byla to matčina vyprávění o posametových návštěvách ve staré domovině? Byla to vlastní zvědavost, kterou konečně pustil ze řetězu, anebo snaha udělat jednou pro vždy už za vším tečku?

Loudavým krokem se vydal do kopečka a rovnou, aniž si to uvědomil, zamířil k bílé kulise hřbitovní zdi. Zvolna a trochu nejistě kráčel vysokou travou kolem ní a prsty se dotýkal jejího hrubého povrchu. Jako kdysi... Najednou se zarazil, prsty narazily na jakousi nenápadnou propadlinu se sotva patrnou rýžkou. Jasně, to je to místo, tady bývala tenkrát jejich skrýš! Trochu polekaně, trochu zmateně se rozhlédl a pak vyndal z kapsy malý stříbrný nožík. Pokusil se objet jeho ostřím linii rýhy. Odfoukl vydrolené částičky a znovu zabořil ostří do drážky. Po chvíli úsilí cítil, jak se kámen mírně zakolébá, netrvalo dlouho a dokázal jím pohnout a po další chvíli jej už zcela hladce uvolnil. Opatrně jej odložil vedle na zídku a rukou zatápal v odhaleném otvoru. Prsty se dotkly něčeho hladkého, kovového... Netrpělivě sevřel předmět v dlani a vytáhl jej na světlo. Omšelá žlutočerná plechová krabička od čaje. Jasně – do takové si dávali s Jindrou vzkazy, sem ukrývali své klukovské poklady.

Mírně zrezivělé víčko odskočilo na první pokus a jeho pohled odhalil na dně krabičky pouze zažloutlý lístek papíru. Zklamaně a jen jaksi mimoděk rozbil papírový obdélníček s několika řádky napsanými dětskou rukou: „Můj táta udal tvojeho, slyšela jsem ho včera, když to říkal tetě. Nesmím se s tebou už setkávat. Utečte, prosím tě... Miluju tě navždycky - Anuška“. Zatrnulo mu u srdce a málem se mu podlomily nohy. Jako by minulost ožila a znovu mu zatnula do duše ty své špinavé zraňující pařáty. Tak takhle to tehdy bylo! A Anuška ho nezahladila – milovala ho natolik, že byla ochotná zradit i svého tátu, svou rodinu, aby mu pomohla. Ani Jindra ho nezahladil, i on byl odhodlaný stát v té těžké a nebezpečné chvíli při něm. Ten, kdo zradil, byl vlastně on sám – nebyl dost silný ve své víře, nevěřil na lásku, nevěřil na kamarádství...

Aniž si to uvědomil, jako ve snu vykročil ke kostelu, jehož dveře byly dokořán, ale uvnitř ani živáčka... Automaticky sáhl třemi prsty do svěcené vody a navyklým gestem se pokřížoval. Zavěsil svůj pohled na obraz Svaté trojice nad oltářem a polohlasem začal odříkávat tak, jako kdysi dávno: Otče náš, jenž jsi na nebesích... a odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim viníkům...